

для того, чтобы скрыть свои истинные эмоциональные состояния и сознательно выразить те эмоции, которые в большей степени приличествуют коммуникативной ситуации.

В статье внимание уделяется трем формам контроля эмоциональной экспрессии: «подавлению», «маскировке» и «симуляции». «Подавление» предусматривает сокрытие выражения переживаемого эмоционального состояния; «маскировка» – это замена выражения переживаемого эмоционального состояния выражением другой эмоции, не переживаемой в данный момент; и «симуляция» – это выражение непереживаемой эмоции. Коммуникант, испытывая ту или иную эмоцию, которая внешне проявляется через соответствующее невербальное поведение, по ряду причин маскирует ее с помощью невербальных компонентов, характерных для проявления другой эмоции. Маской может быть любая эмоция. Жест, который скрывает истинный (спонтанный) жест, получил название *жест-«маска»*.

Проще ввести в заблуждение благодаря счастливому выражению лица, поэтому чаще всего коммуниканты используют как маску улыбку, поскольку это наиболее естественно возникающее выражение лица и она является частью традиционного приветствия. Интерпретация улыбки зависит от коммуникативной ситуации, от состояния адресата, которому адресована улыбка, от взаимоотношений между коммуникантами и т. п.

Мир эмоций и чувств представлен в художественном тексте, автор которого воспроизводит и интерпретирует эмоциональную сферу человека. Автор может использовать лексемы-номинации эмоциональных состояний или описывать жесты, мимику, движения персонажей, которые сигнализируют читателям о переживаниях персонажами той или иной эмоции и помогают им безошибочно распознать эмоциональные переживания персонажей в контексте произведения, исходя из собственного жизненного опыта и знаний.

Ключевые слова: эмоция, маскировка, подавление, симуляция, манипуляция, межличностная коммуникация.

Koliada Elina, Melnyk Olena. Masking of Emotions in the Process of Interpersonal Communication. The article deals with masking of emotions in communicative interaction. Interpersonal communication is highly influenced by the interlocutors' feelings and emotions. One way in which the very interpersonality of interpersonal communication affects its character is display rules. Interlocutors sometimes have to control the way they display their emotions and feelings.

This article considers the three expression management techniques or display rules: inhibition, masking, and simulation. Inhibition involves giving the impression of having no feelings when one truly experiences some emotion. Masking involves communicating an emotion that is entirely different than the one a person is experiencing. Simulation involves displaying an emotion when no such emotion is being experienced. Masking may be regarded as a combination of inhibiting and simulating. Emotion regulation decisions are based on politeness rituals, situational appropriateness and individual goals. Masking is vital during manipulation. Any emotional expression can be used to conceal any other emotion. Emotions are displayed via verbal and non-verbal means of communication. Nonverbal channels are likely to 'leak' information deliberately concealed in the controllable verbal channel.

Smiles are often used to mask certain feelings. Interlocutors use smiles either to mask negative emotions or to appear as if positive feelings are felt. The smile mask is often selected because many lies require some signal of happiness in order to successfully pull off deceit. Another reason the smile is used as a mask so often is because smiling is part of standard greetings. The interpretation of a smile depends on the communicative situation in which it occurs, the emotional state of the addressee, the relationship between the interlocutors, etc.

The emotions and feelings are portrayed in literary texts. The authors either use lexemes-nominations of different emotional states or depict characters' movements, gestures and postures that convey emotional information and help readers to correctly identify the emotions. The readers' inferences spring from the interaction of textual information and their own experience and knowledge.

Key words: emotion, masking, inhibition, simulation, manipulation, interpersonal communication.

УДК 811.111'373.2+821.111(73)'06.08Мартін

Леся Малімон, Діана Ленка

КОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНІМНОГО ПРОСТОРУ ЦИКЛУ РОМАНІВ ДЖОРДЖА МАРТІНА “ПІСНЯ ЛЬОДУ Й ПОЛУМ’Я”

У статті визначено основні характеристики онімних концептів та фреймів у контексті сучасних когнітивних досліджень. Виокремлено особливості та функції онімного простору, його елементів у літературі. Ідентифіковано принципи створення та розвитку онімного простору у творах жанру фентезі. Проведено дослідження системи номінації на матеріалі циклу романів Джорджа Мартіна “Пісня льоду й полум’я”. Визначено та прокласифіковано

власні назви у циклі романів на основі принципів індуктивного методу – здійснено системний поділ онімів за мотивом номінації, за походженням, за денотатом; та дедуктивного методу – виокремлено онімні фрейми (антропонімний, топонімний, зоонімний, хрематонімний, хрононімний, лінгвонімний, фітонімний) та їх субфрейми на основі досліджуваного циклу романів.

Проведено цілісний аналіз системи антропонімичного фрейму в “Пісні льоду й полум’я”, визначено мотив номінації, досліджено алюзивну, характеризуючу, оцінно-експресивну функції онімів на позначення персонажів твору та їх роль у розвитку сюжету твору. Розкрито особливості ідейного змісту топонімів у циклі романів, існування яких є одним із ключових факторів створення автором цілісної картини фантастичного світу. Проведено поділ топонімичного фрейму на субфрейми: хороніми (назви територій), таламоніми (назви приміщень), пілайоніми (назви воріт), кіпоніми (назви садів), фруріоніми (назви фортець та замків), годоніми (назви вулиць), гідроніми (назви водойм), ойконіми (назви населених пунктів, будівель), визначено історичні прототипи певних топонімичних елементів онімного простору “Пісні льоду й полум’я”.

Досліджено зооніми в циклі романів, що поділяються на ліконіми та драконіми. Визначено та проаналізовано зв’язок зоонімів та власників цих тварин (наприклад, лютововків та дітей роду Старків). Охарактеризовано подібності долей тварин-підопічних та їхніх господарів. Ідентифіковано також інші онімні фрейми, що є складовими елементами системи номінацій у циклі романів Джорджа Мартіна, а саме: хрононіми (назви відрізків часу) та хрематоніми (назви предметів матеріальної та духовної культури), фітоніми (назви розлин), лінгвоніми (назви мов та діалектів).

Сукупність онімів-концептів утворює онімний простір твору, що поєднує власні назви всіх класів, уживаних для номінації реальних і гіпотетичних об’єктів.

Ключові слова: ономастика, онімний простір, система номінації, власна назва, онім, концепт, фрейм, когнітивна інтерпретація.

Вступ. Двадцять перше століття – період змін та відкриттів. Постійне виникнення нових тенденцій у різних сферах суспільного життя впливає на багатоаспектний розвиток наукових досліджень, що мають на меті аналіз та пояснення актуальних проблем сьогодення. Особливу увагу в лінгвістичних колах часто приділяють системі номінацій, що є результатом суб’єктивного сприйняття подій зовнішнього світу, а в літературних творах – власне авторською інтерпретацією дій та суджень героїв крізь призму власних назв.

Найчастіше письменники жанру фентезі вміло використовують елементи онімного простору для створення більш цілісної літературної дійсності та вираження особливих ідей, переживань. Важливою базою для дослідження закономірностей реалізації та функціонування власних назв є твори Джорджа Мартіна. Епічні романи із серії “Пісня льоду й полум’я” стали світовими бестселерами та мали вагомий вплив на сучасний літературний процес, привернувши увагу літературознавців та лінгвістів.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Елементи онімного простору художніх текстів неодноразово ставали об’єктами наукових досліджень. Стилістичні функції онімів вивчали Л. О. Белей [1], Н. В. Васильєва [23], В. М. Калінкін [6], Ю. О. Карпенко [8], В. А. Никонов [13], Н. К. Фролов [4]. Аналізом процесів номінації у своїх працях займалися М. В. Голомідова [5], В. М. Михайлов [12], А. К. Мойсієнко [11], Г. О. Силаєва [20], О. В. Суперанська [19], Н. К. Фролов [4] досліджували системну організацію та значення поетичної ономастики на матеріалі літературних текстів. Явище онімної конотації було проаналізовано у працях Е. М. Верещагіна [24], Г. Д. Томахіна [21], Є. С. Отіна [15].

Актуальність дослідження зумовлена відсутністю аналізу власних назв циклу романів Джорджа Мартіна “Пісня льоду й полум’я” з погляду когнітивної ономастики.

Мета дослідження полягає у вивченні когнітивних особливостей онімного простору циклу романів “Пісня льоду й полум’я”.

Основними **завданнями** дослідження є: визначення основних характеристик онімних концептів та фреймів у контексті сучасних когнітивних досліджень; вивчення особливостей системи номінацій циклу романів Джорджа Мартіна “Пісня льоду й полум’я”; виокремлення онімних фреймів та субфреймів, використаних у циклі романів; дослідження закономірностей організації онімного простору романів, його семантичних особливостей.

Методи та методики дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні положення літературознавства, когнітивної лінгвістики,

ономастики, сучасні напрацювання українських та зарубіжних науковців у сфері аналізу та інтерпретації художнього тексту.

Для теоретичного обґрунтування важливості поставлених завдань та дефініції ключових понять застосовано метод логічного узагальнення. За допомогою методології системного аналізу і синтезу елементи онімного простору циклу романів Джорджа Мартіна “Пісня льоду й полум’я” були визначені та систематизовані. Індуктивний метод дозволив прокласифікувати досліджуваний матеріал за такими критеріями: 1) за мотивом номінації; 2) за денотатом; 3) за походженням, а дедуктивний метод – виокремити онімні фрейми, зокрема: антропонімний, топонімний, зоонімний, хрематонімний, хрононімний, фітонімний, лінгвонімний. Методи теоретичного узагальнення, групування і порівняння уможливили багатоаспектне вивчення системи номінацій циклу романів Джорджа Мартіна “Пісня льоду й полум’я”.

Результати та дискусії. У процесі пізнання навколишнього світу кожна людина категоризує та концептуалізує елементи, що її оточують. Вивченням історії, структури, закономірностей виникнення, розвитку, змін, поширення власних назв у мові і мовленні займається ономастика (від грец. *onomastikē* – мистецтво давати імена) [9, с. 346–347]. Одним із розділів цієї науки є когнітивна ономастика, що досліджує власні назви у ментальному лексиконі, форми, функції онімичних концептів та способи їх організації в онімичні фрейми.

Оскільки пізнання власних назв здійснюється в голові людини, мовою мозку, когнітивна ономастика має справу передусім з ментальним лексиконом. Власні назви, що проникли в ментальний лексикон, піддаються систематизації: відбувається обробка, перекодування власної назви – трансформація слова в концепт, його концептуалізація. Паралельно онім зазнає й категоризації – віднайдення його найдоречнішого місця в ментальному лексиконі, відповідно до денотатного ряду й домену [8, с. 25].

Систематизація концептуального вмісту ментального лексикону породжує також вибудування онімичних фреймів. Фрейми, на відміну від лексико-семантичних полів (чи груп, систем), вмотивовані екстралінгвальними чинниками, об’єктивною дійсністю, уніфікованими схематизаціями досвіду. Головна прикмета власних назв – ідентифікація одиничних денотатів – нерозривно пов’язує їх із позамовною дійсністю, надаючи фреймових властивостей. Важливим є те, що кожен фрейм поділяється на загальномовний та індивідуальний. Оскільки ментальний лексикон є фактом принципово індивідуальним, то й вивчення ментального буття онімів є зосередженим на дослідженні індивідуальних онімичних фреймів [8, с. 27].

Онімичні фрейми містять таку конструкцію знань: 1) чітке усвідомлення, що кожна власна назва має тільки одного носія; тотожні власні назви з різними денотатами у мовленні є омонімами, а в ментальному лексиконі – різними концептами; 2) назви того, які речі та істоти можуть або обов’язково мають у даній мові одержати власні назви; 3) розуміння того, що різні розряди речей та істот набувають свої власні назви дуже різними шляхами номінації у різних мовах, іноді ритуально чи традиційно дуже ускладнених, а самі ці власні назви залежно від розряду денотатів мають, поряд із спільними ознаками, чимало специфічних закономірностей, різняться також своєю структурою, поширеністю і своїми функціями [8, с. 13].

У лінгвістиці не існує однозначного трактування понять “концепт” та “фрейм”, проте більшість науковців, зокрема О. О. Селіванова, визначають концепт як фрагмент знання, досвіду особистості, частину концептуальної системи, способів обробки, переробки та використання знань індивідом [17, с. 76]. У той час як фрейм – одиниця знань, організована навколо концепту, що містить відомості про типове та можливе для цього концепту в межах певної культури [3] та репрезентує знання й оцінки, пов’язані з конкретними, часто повторюваними ситуаціями [22].

Онім, незалежно від способу творення, є словом, яке вже в процесі ментальної обробки стає концептом. Концепт завжди об’ємніший, ширший за слово, оскільки, як правило, окрім вербального включає також невербальний компонент. Концепт також містить, окрім загальноприйнятого, ще індивідуальний, притаманний тільки цьому ментальному лексиконові семантичний компонент, який при спілкуванні не виходить назовні, бо передати його дуже

важко, оскільки адресат цим індивідуальним компонентом не володіє і тому при комунікації його не сприймає [8, с. 26].

Відповідно до типів денотатів онімічні концепти утворюють дев'ять фреймів – антропонімічний, топонімічний, теонімічний, ергонімічний, зоонімічний, космонімічний, хрононімічний, хремонімічний та ідеонімічний. Ці фрейми, у свою чергу, поділяються на субфрейми або домени, що залежать від позамовних властивостей денотатів.

Віртуальний компонент, інакше – можливий, альтернативний світ, – це оніми, вжиті в художніх творах [8, с. 14]. Сукупність онімів-концептів утворює онімний простір твору, що поєднує власні назви всіх класів, уживаних для номінації реальних і гіпотетичних об'єктів. Задля комплексного аналізу онімного простору художнього твору вирішальним є вивчення принципів і способів авторської номінації. Відповідно до жанру твору, його просторово-часової організації та ідейно-художнього змісту автор на власний розсуд визначає концепцію означуваного об'єкта, даючи йому певне найменування. У теорії номінації розрізняють три види мотивації оніма: 1) семантичну мотивацію (можна встановити зв'язок із семантикою мотивувальної лексики); 2) фонетичну мотивацію (оніму надано особливе звукове оформлення); 3) морфологічну мотивацію (визначена структурна оформленість оніма) [7].

Часто письменники жанру “фентезі” навмисно перебудовують або “винаходять” власні назви з метою посилення чи зміни мотивації оніма. Це має безпосередній вплив на когнітивну інтерпретацію системи номінації твору і є прикладом рухливості семантики та безмежжя асоціацій, які спричиняють назву власних назв [2, с. 40–41]. Зазвичай письменники-фантасти відтворюють історично віддалений період часу, а прототипами нових світів стають давні цивілізації або середньовічні держави, які частково модифікують за певним алгоритмом, щоб передати певні національні, соціальні, психологічні особливості.

Яскравим прикладом твору, у якому система авторської номінації впливає на когнітивну інтерпретацію понять читачем, є цикл романів Джорджа Мартіна “Пісня льоду й полум'я”. Оніми в романі не лише висвітлюють місцевий колорит вигаданого світу та його регіонів, але й є носіями додаткової інформації, засобами передачі основної ідеї та провідних мотивів твору. Автор тісно пов'язує оніми із тематикою роману, власною ідеологією та сутністю образів, на позначення яких вони були вигадані. У порівнянні з іншими творами, що належать до жанру епічного фентезі, саме цей цикл епічних романів містить виняткову кількість онімів, що базуються не лише на сукупності вже існуючих імен чи загальних назв, але й на реальних фактах, міфах та легендах.

У системі номінацій циклу можна виділити три основних групи фреймів:

1) антропоніми (власні назви людей), що поділяють на такі домени: іменний (особисті імена осіб), прізвиський (прізвиська), псевдонімічний (вигадані імена), патронімічний (назви роду по батьківській лінії), теонімічний (назви богів), етнонімічний (назви етнічних груп);

2) зооніми (власні назви тварин), серед яких виокремлюють драконіми (імена драконів) і ліконіми (імена вовків – лютововків у циклі);

3) топоніми (власні назви географічних територій), що поділяють на такі субфрейми: хороніми (назви територій), таламоніми (назви приміщень), пілайоніми (назви воріт), кіпоніми (назви садів), фруріоніми (назви фортець та замків), годоніми (назви вулиць), гідроніми (назви водойм), ойконіми (назви населених пунктів).

Джордж Мартін також активно використовує хрононіми (назви відрізків часу), хремоніми (назви предметів матеріальної та духовної культури), фігоніми (назви рослин), лінгвоніми (назви мов та діалектів), що формують концептуальну картину світу циклу романів.

Більшість антропонімів у “Пісні льоду й полум'я” походять з англійського фольклору та є алюзіями на історичні події чи особистості. Кожен персонаж належить до окремого роду (так званого дому – “House”), традиції якого впливають на характер та вчинки героя. Імена родів утворюють патронімічний домен антропонімічного фрейму. Морфологічна мотивація таких онімів зумовлена місцем проживання представників роду та його звіром-тотемом: *House Stark of*

Winterfell, House Mallister of Seagard, House Manderly of White Harbor, House Marbrand of Ashemark, House Manwoody of Kingsgrave, House Templeton of Ninestars, House Redwyne of the Arbor, House Mormont of Bear Island, House Florent of Brightwater Keep, House Murrigen of Crow's Nest, House Lannister of Casterly Rock, House Cargyll, House Redfort, House Tyrell of Highgarden, House Targaryen of Dragonstone, House Merryweather of Longtable, House Mooton of Maidenpool, House Moreland, House Waynwood of Ironoaks, House Volmark.

Оскільки соціальні відносини є головними у творі, то велика увага приділена іменному, прізвиськовому та псевдонімичному доменам онімів, багато з яких мають історичну основу:

1) *Aegon the Conqueror* [16, с. 30], котрий згідно з історією автора взяв під владу the Seven Kingdoms – пряма алюзія на Вільгельма Завойовника (*William the Conqueror*), який підкорив Британію у 1066 [16, с. 25];

2) *Mad King Aerys II Targaryen*, що є натяком на реального короля Англії Етельреда Безрадного (*Ethelred the Unready*) [16, с. 27].

3) *John the Bastard* [10, с. 17, 253] та *Tyrion Lannister the Imp* (Диявол трансформується у Бісеня через карликовий зріст героя) [10, с. 787]. У цих прізвиськах також існує певний зв'язок з Вільгельмом Завойовником, якого називали *William the Bastard* (тому що був незаконнонародженим) та мав прізвисько *the Devil* (як і у батька – *Robert the Devil*) [16, с. 26].

4) *Bran Stark*, що міг бачити очима лютововка та ворона, є алюзією на короля Британії в валлійській міфології Брана Благословенного (*Bran the Blessed, Bran Fendigaid*, що в перекладі означає “благословенний ворон”).

Прізвиська, вигадані автором у романі, мають квалітативний характер та відображають зовнішні або внутрішні особливості персонажів: *Petyr Baelish the Littlefinger, Toad, Stone Head, the Mountain, the Hound, Stinky, the Imp, the Halfman.*

Усі вчені та священнослужителі в “Пісні льоду й полум'я” позбавлені прізвищ, проте набувають титулу септона або септи: *Maester Luwin, Maester Pycelle.*

Для більш точного створення реальності героїв циклу “Пісня льоду й полум'я” автор також створює релігійну основу існування дійсності. У *Westeros* був відчутний вплив *the Old Gods*, образ яких базується на ідеях анімізму та традиційних віруваннях кельтської та скандинавської культур. Провідною релігією у *Seven Kingdoms* була *the Faith of the Seven*, яка поклонялася *the Seven Who Are One* (одному божеству із семи обличчями). *The Faith of the Seven* бере за основу середньовічну католицьку церкву, але також містить елементи й інших релігійних течій. Божество *the Seven Who Are One* частково базується на християнській трійці: вірі в одного Бога в образі Отця, Сина та Святого Духа. У *the Faith of the Seven* божество має сім ликів: три чоловіки (*the Father, the Smith, the Warrior*), три жінки (*the Mother, the Maiden, the Crone*) та *the Stranger*, що символізує смерть. Військовий орден *the Faith Militant* є алюзією на *the Knights Templar* та *the Knights Hospitaller*.

Для божества жителів *Iron Islands* Джордж Мартін використовує теоніми *the Drowned God* та *He Who Dwells Beneath the Waves*. Для номінації божества релігії в *Essos*, що поступово поширювалась у *Seven Kingdoms*, автор створює теоніми *R'hllor, the Lord of Light, the Heart of Fire, the God of Flame and Shadow*, що перебуває у постійній боротьбі з *the Great Other (the Lord of Darkness, the Soul of Ice, the God of Night and Terror)*. У романах також трапляються згадки про *Mother Rhoyme, the Lady of the Waves, the Lord of the Skies, the Sea God, the Goddess of the Wind.*

Антроніми на позначення бастардів, вказуючи на безрідність, не належать до патронімічного домену та містять лише інформацію про територіальну приналежність героїв. У незаконнонароджених дітей на півночі було прізвисько *Snow*, у *the Vale of Arryn* (на сході) – *Stone*, у *the Riverlands* (центр) – *Rivers*, у *the Stormlands* (південний схід) – *Storm*, у *the Reach* (південний захід) – *Flowers*, у *the Westerlands* (захід) – *Hill*, на території *Iron Islands* (захід) – *Ryke*, у *Dorne* (південь) – *Sand*, у *the Crownlands* (схід) – *Waters*.

Етронімічний домен антронімів циклу романів включає *the First Men, the Northmen, the Free Folk, the Ironborn, the Mountain Clans, the Andals, the Dornish, the Valyrians, the Rhoynar, the*

Ibbenese, the Qaathi, the YiTish, the Jogos Nhai, the Lengii, the Sarnori, the Patrimony of Hyrkoon, the Dothraki, the Lhazarene, the Ghiscari, the Shadow Men, the Summer Islanders, the Naathi, the Sothoryi.

Оскільки антропоніми виконують не лише алюзивну та характеризуючу функції, а й оцінно-експресивну, важливим є розуміння трансформацій імен деяких героїв, що пов'язані з поворотами долі персонажів, змінами кастового положення. *Daenerys Targaryen*, наприклад, спочатку називали *Dany* [10, с. 683]. Згодом, після одруження з *Khal Drogo*, ватажком дотракійців, дівчина стала *khleesi* [10, с. 683]. Пізніше її величали *Dayenerys the Stormborn of the House Targaryen of Dragonstone, the Unburned, daughter of dragons, bride of dragons, Mother of Dragons* [10, с. 779]. Таке звернення містить сукупність власних назв різних доменів антропонімічного фрейму: іменний (*Dany/Dayenerys*), псевдонімічний (*the Stormborn, the Unburned, daughter of dragons, bride of dragons, Mother of Dragons*), патронімічний (*the House Targaryen of Dragonstone*). Подібні зміни стаються з *Theon Greyjoy* [10, с. 15], статус якого поступово знизився від спадкоємця батька-лорда (оніма з патронімічного домену) до раба *Stinky* (прізвиськовий домен).

Топоніми в “Пісні льоду й полум'я” також відіграють важливу роль. Джордж Мартін використовує хороніми (назви територій) для чіткого протиставлення двох континентів *Westeros*, де розміщені *the Seven Kingdoms*, і *Essos* з екзотичними країнами. Більшість ойконімів (назви населених пунктів) з *Westeros* складаються з англломовних лексем: міста *King's Landing, Oldtown*. Ойконіми з *Essos* не мають початкового джерела утворення значень і були створені власне автором: країни *Jogos Nhai, Valyria, Yi Ti*. Назва держави *The Seven Kingdoms* є ідентичною до назви, яку використовували у Великій Британії в період існування семи англосаксонських королівств – *Northumbria, Mercia, Wessex, Sussex, Essex, East Anglia, Kent*. Карта *The Seven Kingdoms* чітко відповідає контурам сучасної Великобританії. Пілайонім *the Wall* та гідронім *the Shivering Sea* також є алюзіями. *The Wall*, що захищала північний кордон Королівства, є натяком на *Hadrian Wall*, а *the Shivering Sea* – на *North Sea* [18, с. 135–147].

Також серед топонімів створених письменником можна виділити:

1) таламоніми (назви приміщень): *the Great Hall in Winterfell, the Broken Tower або the Burned Tower, the Crypts, the Library Tower, the Iron Throne, the Winter Town*;

2) пілайоніми (назви воріт): *the Hunter's Gate in Winterfell, the East Gate, Vaes Dothrak, the Hunter's Gate in Winterfell, the East Gate, Vaes Dothrak, the River Gate, the Mud Gate, the King's Gate*;

3) кіпоніми (назви садів): *the Glass Garden, the Godswood, the Water Gardens*;

4) фруріоніми (назви фортець та замків): *the Eyrie, Harrenhall, Casterly Rock, Dragonstone, Moat Cailin, Winterfell, the Dreadfort, Sunspear, Riverrun, Castle Black, Storm's End, Red Keep, Highgarden, the Deep Lake, the Red Lake* [14, с. 11].

5) гідроніми (назви водойм): *the Last River, the Fever River, the Bitter River, the Darry, the Maiden, the Vaith, the Antler River, the Wyl, the Gods Eye river, the Ash, the Dothraki sea, the Shrinking Sea, the Poison Sea, the Shivering Sea, the Sunset Sea, the Jade Sea, the Jade Gates, the Summer Sea, the Sea of Dorne, the Smoking, the Narrow sea, Leafy Lake, Corpse Lake, Long Lake, Dagger Lake*;

6) годоніми (назви вулиць): *the Street of the Sisters, the Street of Steel, the Street of Flour, River Row*.

Зоонімічний фрейм у “Пісні льоду й полум'я” можна поділити на два субфрейми: драконіми і ліконіми. Драконіми (від грец. *drakon* “дракон”) – імена драконів, у яких також закладені характерні риси цих істот: *Drogon* (названий на честь чоловіка *Daenerys, Khal Drogo*) – чорний дракон з червоними плямами, більш агресивний у порівнянні з братами; *Rhaegal* (названий на честь брата *Daenerys, Rhaegal*) – зелений дракон з бронзовими плямами; *Viserion* (названий на честь брата *Daenerys, Viserion*) – кремовий дракон із золотими плямами.

Ліконіми (від грец. *lykos* “вовк”) – імена вовків (лютововків у романі): *Lady, Ghost, Shaggydog, Summer, Nymeria*, що відображали характери своїх власників *Sansa Stark, Jon Snow, Rickon Stark, Brandon Stark, Arya Stark* відповідно [10]. Такий вибір імен для тварин був

зумовлений і схожістю доль самих лютововків та їхніх власників. Лютововк *Ghost*, подібно до *Jon Snow*, від народження яскраво вирізняється з-поміж усіх, завжди будучи приви́дом для *Catelyn Stark (Tully)* незаконного кохання її чоловіка. Подібно до лютововка, що найдалше відповз від матері, *Jon Snow* одним із перших покинув дім задля служби у Нічній Варті. *Arya Stark*, як і її підопічна *Nymeria*, утікає від зловмисників, а лютововк *Summer* запобігає загибелі *Brandon Stark*, якого часто називають “*summer child*”.

Окремо можна також виділити хрононімічний (назви відрізків часу) та хрематонімічний (назви предметів матеріальної та духовної культури) фрейми. У циклі «Пісня льоду й полум'я» є лише дві пори року: зима та літо, і ніхто з персонажів не знає, коли відбувається їх зміна. На позначення пір року Джордж Мартін використовує звичайні номінації, але наповнює їх своїм змістом. Літо – це життя, а зима – темрява, смерть, що асоціюється з живими мерццями *White Walkers*. Також зима є частиною слогана *the House of Starks*: “*Winter is coming*”, у якому стає символом зла та страшних часів, що насуваються на королівство.

Хрематонімами у творі є *Iron Throne* як символ влади в Семи Королівствах; *Hand of the King* як знак довіри короля та однієї з найвищих посад у державі; книга, що належала *Lord Commander of the Kingsguard*, у якій є перелік усіх представників королівського роду; чорний одяг вартових *the Night Watch* [10].

Джордж Мартін у романах також вмів оперувати фітонімами (назви рослин), особливо на позначення дерев. Яскравими прикладами таких власних назв є *the Tree of Crowns*, під ним збиралися для утворення альянсу; *the Heart tree*, з різьбленим обличчям, якому молилися послідовники *the Old Gods*; *the Black-barked trees*, що росли поблизу *the House of the Undying*; *the Laughing Tree*, зображене на щиті невідомого лицаря під час турніру *Harrenhal*.

Лінгвонімічний фрейм у циклі романів “Пісня льоду й полум'я” є також наскрізним. Автор використовує такі власні назви, вказуючи не тільки на етнічну групу, яка спілкувалася певною мовою чи діалектом (як у випадку з *Dothraki language*, *Ibbenese language*, *Asshai'i language*, *Old Ghiscari*). Джордж Мартін створює цілу систему мов, цикл існування яких подібний до динаміки розвитку сучасних мов світу. На території *Seven Kingdoms* у *Westeros* переважно був поширений *Common Tongue (Common Speech)*, що мав регіональні діалекти, але це не спричиняло нерозуміння при комунікації. *Common Tongue* прийшов на зміну *Old Tongue*, мови *the First Men*, якою спілкувалися після завоювання *Westeros* дванадцять століть тому. Попри домінування *Common Tongue*, *Old Tongue* і досі використовували представники *Free Folk*.

Подібно до латині в сучасному світі реальність Джорджа Мартіна включала також існування *High Valyrian*, що мала власні діалекти, номіновані *bastard Valyrian*, до яких належали *Myrish Valyrian*, *Astapori Valyrian* та інші варіанти, що існували у *Free Cities*. *High Valyrian* виникла у *Valyrian Freehold* та зазнала раптового занепаду після *the Doom of Valyria*, хоча й продовжувала жити в піснях, книгах, молитвах. У *Westeros* дітей знатного роду, зокрема представників *House Targaryen*, навчали *High Valyrian* для підтвердження їх високого походження та якісної освіти.

Висновки. Отже, дослідження онімних концептів та фреймів у контексті сучасних когнітивних досліджень є важливим для розвитку літературознавчого аналізу художніх текстів, адже система номінацій дозволяє письменникам створити більш цілісну дійсність літературного твору. Вивчення принципів і способів авторської номінації є вирішальним фактором у процесі інтерпретації авторської концепції, адже згідно з жанром твору та його просторово-часовою організацією письменник на власний розсуд оперує онімними концептами, організовуючи їх у фрейми. Яскравим прикладом є цикл романів Джорджа Мартіна “Пісня льоду й полум'я”, у якому оніми є ідеологічними, характеризуючими, алюзивними. Вони мають соціально-історичну, економічну, соціокультурну основу та безпосередньо пов'язані з архітектонікою твору.

Оскільки “Пісня льоду й полум'я” є прикладом епічного фентезі, письменник має більшу свободу для введення власних вигаданих онімів, що не є характерною особливістю творів інших

жанрів. Джордж Мартін органічно використовує різні фрейми та їх домени: антропоніми, топоніми, зооніми, хрононіми, хремотоніми, лінгвоніми, фітоніми, створені на основі культури та історії Великобританії й Америки, часто переносючи характеристики реальних осіб, предметів, тварин на їхні відповідники в романах. Усі персонажі в “Пісні льоду й полум’я” взаємопов’язані, що дозволяє читачеві цілісно сприймати картину вигаданого світу Джорджа Мартіна.

Здійснення комплексного аналізу онімного простору інших творів дасть можливість глибше вивчити особливості використання онімів у літературі та принципи реалізації авторської концепції через призму системи номінацій. Таке дослідження дозволить краще пізнати твір, методи вербалізації різноманітних понять, їх зв’язок з когнітивною інтерпретацією, історією та культурою.

References

1. Beley, Liubomyr. 2002. *Nova ukrainska literaturno-khudozhnia antroponimiia: Problemy teorii ta istorii*. Uzhhorod: Invazor.
2. Boldyrev, Rostislav. 1982. *Predlozho-Padezhnoe Funktsionalnoe Vzaimodeystvie v Russkoy Razgovornoj Rechi*. Kyiv: Naukova dumka.
3. Dijk, Teun A. Van. “Context and Cognition”. *Discourse and Context* 56–110.
4. Frolov, Nikolay. 2002. “K probleme taksonimizatsii toponimov”. *V prostranstve filologii*. Donetsk: Yuho-Vostok.
5. Golomidova, Marina. 1998. *Otrazhenie khudozhestvennogo «stilia epokhi» v ergonomicheskoy nominatsii: russkyi yazyk v kontekste sovremennoi kultury*. Ekaterinburg.
6. Kalinkin, Valerii. 2003. “Onimnyi prostir ta poetonomosfera: zahalne i spetsyfichne v obsiazi i zmisti”. *Naukovi zapysky Ternopilskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* 4.1(9):24–27.
7. Karpenko, Yurii. 1978. “Onomastika v hudozhestvennoi literature”. *Onomastika: Problemy i metody: Sbornik obzorov*. Moscow: Nauka, 169–188.
8. Karpenko, Olena. 2006. “Kohnityvna onomastyka yak napryamok piznannya vlasnykh nazv”. PhD diss., Kyiv.
9. *Linhvisticheskii entsiklopedycheskii slovar*. 1990. Edited by Victoria Iartseva. Moscow: Sov. entsyklopediya.
10. Martin, George R. R. 1996. *A Game of Thrones*. Falkirk, Stirlingshire: Clays Ltd.
11. Moisiienko, Anatolii. 2006. *Slovo v apertseptsiinii systemi poetychnoho tekstu: dekoruvannia Shevchenkovoho virsha*. Kyiv: Stal.
12. Mykhailov, Vsevolod. 1981. *Lingvisticheskii analiz onomasticheskoy leksiki v khudozhestvennoy rechi*. Simferopol: SGU.
13. Nykonov, Vladimir. 1974. *Imia i obshchestvo*. Moscow: Nauka.
14. Novichkov, Aleksey. 2013. “Onomasticheskoe prostranstvo angloiazychnykh proizvedenii fentezi i sposoby ego peredachi na russkii yazyk”. PhD diss., Uralskiy gosudarstvennyi pedagogicheskii universitet.
15. Otin, Evgeniy. 1993. “Nominatsionnye protsessy v russkoi ergonomii XX veka (nazvaniya promyshlennykh predpriyatiy, aktsionermykh obshchestv i firm)”. *Aktualnye voprosy teorii yazyka i onomasticheskoi nominatsii*. Donetsk.
16. Richer, John, and John Saywell, Earle Spring, Hugh Vallery. 1967. *The British Epic*. Toronto: Clarke, Irwing and Company Ltd.
17. Selivanova, Elena. 2000. *Kohnitivnaia Onomasiologiya*. Kyiv: Fitosotsiotsentr.
18. Starostenko, Tetiana. 2013. “Totemni tvaryny i poetyka nominatsii u romani Dzhorzha R. R. Martina «Hra prestoliv» za tsyklom «Pisnia liodu i polumia»”. *Naukovi zapysky Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imtns H.S.Skovorody. Seria «Literaturoznavstvo»* 3(75):135–147.
19. Superanskaia, Aleksandra. 2009. *Obshchaia teoria imeni sobstvennogo*. Moscow: LYBROKOM.
20. Sylaeva, Galina. 1986. *Antroponimiya khudozhestvennykh proizvedeniy L. N. Tolstogo: uchebnoe posobie k spetskursu*. Riazan: Riazanskiy pedagogicheskii universitet.
21. Tomakhyn, Genadiy. 1988. *Realii-merikanizmy. Posobie po stranovedeniyu : uchebnoe posobie dlia institutov i fakultetov inostrannykh yazykov*. Moscow.
22. Ungerer, Friedrich, and Hans Jörg Schmid. 1997. *An Introduction to Cognitive Linguistics*. Longman.
23. Vasileva, Natalia. 2009. *Sobstvennoe imia v mire teksta*. Moscoow: Knizhnyi dom “LYBROKOM”.
24. Vereshchagin, Evgeniy. 1978. “Semantizatsia kulturnogo komponenta yazykovykh edinitv v uchebnykh lingvostranovedcheskikh slovariakh”. *Problemy uchebnoy leksikografii i obuchenie leksike*.

Малимон Леся, Лепка Диана. Когнитивные особенности ономастического пространства цикла романов Джорджа Мартина “Песнь льда и пламени”. В статье определены основные характеристики ономастических концептов и фреймов в контексте современных когнитивных исследований. Выделены особенности и функции ономастического пространства и его элементов в литературе. Идентифицированы принципы создания и развития

ономастического пространства в произведениях жанра фэнтези. Исследована система номинаций на материале цикла романов Джорджа Мартина “Песнь льда и пламени”. Классифицированы имена собственные на основе принципов индуктивного метода – предложена систематическая классификация имен собственных на основании мотива номинации, происхождения и денотата; и на основе принципов дедуктивного метода – выделены ономастические фреймы (антропонимический, топонимический, зоонимический, хрематонимический, хрононимический, лингвонимический, фитонимический), а также их субфреймы на материале исследуемого цикла романов.

Проведен целостный анализ системы антропонимических фреймов в “Песне льда и пламени”, определены мотивы номинаций, исследованы аллюзивная, характеризующая, оценочно-экспрессивная функции имен собственных для обозначения персонажей произведения и их роль в развитии сюжета произведения. Раскрыты особенности идейного содержания топонимов в цикле романов, существование которых является одним из ключевых факторов создания автором целостной картины фантастического мира. Проведено деление топонимического фрейма на субфреймы: хоронимы (наименования территорий), таламонимы (наименования помещений), пилайонимы (наименования ворот), кипонимы (наименования садов), фрурионимы (названия крепостей и замков), годонимы (названия улиц), гидронимы (наименования водоемов), ойконимы (наименования населенных пунктов), определены исторические прототипы определенных топонимических элементов ономастического пространства “Песни льда и пламени”.

Исследованы зоонимы в цикле романов, которые подразделяются на ликонимы и драконимы. Определена и проанализирована связь зоонимов и владельцев животных. Охарактеризованы сходства судеб животных-подопечных и их хозяев. Идентифицированы и другие ономастические фреймы, которые являются составляющими элементами системы номинаций в цикле романов Джорджа Мартина, а именно: хрононимы (названия отрезков времени), хрематонимы (названия предметов материальной и духовной культуры), фитонимы (названия растений), лингвонимы (названия языков и диалектов).

Совокупность онимов-концептов образует ономастическое пространство произведения, объединяющее имена собственные всех классов, употребляемые для номинации реальных и гипотетических объектов.

Ключевые слова: ономастика, ономастическое пространство, система номинации, имя собственное, оним, концепт, фрейм, когнитивная интерпретация.

Malimon Lesia, Lepka Diana. Cognitive Peculiarities of the Onym Space of George Martin’s Series of Novels “A Song of Ice and Fire”. The main characteristics of onym concepts and frames in the context of modern cognitive research have been outlined in the article. The peculiarities and functions of the onym space and its elements in literature have been distinguished. The principles of formation and development of onym space in the works of fantasy genre have been identified. The nomination system was investigated on the material of George Martin's series of novels “A Song of Ice and Fire”. Onyms in the series of novels have been defined and classified on the basis of the inductive method, i. e. a systematic classification of onyms based on the nomination, by origin, by denotation has been conducted; as well as on the basis of the deductive method, i. e. the onym frames (anthroponymic, toponymic, zoonymic, chromatonymic, chrononymic, linguonymic, phytonymic) and their subframes were defined on the basis of the investigated series of novels.

A holistic analysis of the anthroponymic frame system in “A Song of Ice and Fire” has been conducted; the motives for nominations have been determined; allusive, characterizing, evaluative and expressive functions of the onyms and their contribution to the development of the plot have been analyzed. The peculiarities of the toponyms in the novel have been revealed; the existence of toponyms is one of the key factors for creating a holistic view of the world of fantasy by the author. The constituents of the toponymic frame have been divided into the following subframes: choronyms (names of territories), talamonyms (names of rooms), pilaionyms (names of gates), kiponyms (names of gardens), frurionyms (names of fortresses and castles), hodonyms (names of streets), hydronyms (names of bodies of water), oikonyms (names of settlements and buildings). Historical prototypes of certain toponymic elements of the onym space of “A Song of Ice and Fire” have been determined.

Zoonyms in the series of novels have been investigated and divided into the names of wolves and the names of dragons. The relationship between the zoonyms and the owners of the animals (for example, direwolves and the Stark children) have been defined and analyzed. The sameness of the animals’ fates and of their masters’ has been characterized. Some other onym frames, that constitute the nomination system of George Martin’s series of novels have been identified. They include chrononyms (names of segments of time), chrematonyms (names of objects of material and spiritual culture), phytonyms (names of plants), linguonyms (names of languages and dialects).

The corpus of onym concepts forms the onym space of the novel that includes the proper names of all classes used to nominate real and hypothetical objects.

Key words: onomastics, onym space, nomination system, proper name, onym, concept, frame, cognitive interpretation.